

Carin Roest en Marjo Schlaman

Regionale samenwerking voor een duurzame toekomst

Lancering De Groene Menukaart voor Musea en Podiumkunsten

De Metropoolregio Amsterdam (MRA)¹ werkt aan een duurzame toekomst. Een versnelde energietransitie en het verduurzamen van de bebouwde omgeving staan hoog op de beleidsagenda van de regio (Werkgroep Cultuurimpuls Metropoolregio Amsterdam 2018). Gezien het hoge aantal culturele accommodaties en andere cultuurgebouwen in de regio kan de MRA een belangrijke rol spelen om de culturele sector sneller te verduurzamen, zeker in samenwerking met de provinciale overheden. Juist bij de energietransitie en circulaire economie biedt de MRA schaalvoordelen. Leren van elkaar vormt daarbij een belangrijk uitgangspunt.

Structurele samenwerking

De culturele infrastructuur in de MRA (meer dan 2000 unieke cultuurgebouwen en/of plekken) en het publieksbereik hebben gezien de omvang grote impact op het milieu in de regio. Denk hierbij aan elektriciteitsverbruik en verwarming, afval, mobiliteit en watergebruik. Met het project *Duurzaamheid & Cultuur* wil de MRA een impuls geven aan het opschalen en versnellen van de verduurzaming van de cultuursector. Hierbij

bouwt de regio voort op de succesvolle aanpak die al is ingezet in de koploperregio's Haarlem en Amsterdam, waar verschillende soorten cultuurgebouwen – musea, theaters en bibliotheken – werden verduurzaamd.

In de afgelopen jaren heeft de culturele sector in diverse steden van de MRA laten zien zich bewust te zijn van zijn eigen milieu-impact en het belang van duurzaamheid. Waar mogelijk vervullen culturele instellingen een ambassadeursfunctie door het belang van duurzaamheid uit te dragen en inzichtelijk te maken voor de miljoenen bezoekers die ze jaarlijks ontvangen. Ook zijn er samenwerkingsverbanden tussen culturele instellingen ontstaan en convenanten afgesloten. Een voorbeeld van dat laatste is het samenwerkingsverband tussen zestien culturele instellingen in de Plantagebuurt in Amsterdam die sinds 2011 collectief werken aan verduurzaming, wat leidde tot onder andere een Zero Waste-plan en gezamenlijke inkoop. In Haarlem hebben negen culturele instellingen samen gewerkt aan het behalen van een Green Key-certificaat en het opzetten van Haarlem Plastic Vrij. Dergelijke bottom-up initiatieven laten zien

Campagnebeeld voor de Groene Menukaart cultuurpanden

dat de culturele sector zich steeds meer bewust is van het belang van verduurzaming en dat structurele samenwerking tot succesvolle, innovatieve en creatieve projecten leidt. Met het project *Duurzaamheid & Cultuur voor Musea en Podiumkunsten* wil de MRA het belang van duurzaamheid zichtbaarder maken en de sector lokaal, regionaal, nationaal en internationaal een ambassadeursfunctie laten vervullen.

Digitaal kennisplatform

In de eerste fase van het project in 2019-2020 is er, door middel van duurzaamheidsscans en een benchmarkanalyse, een handelingsperspectief voor verduurzaming gegeven aan culturele organisaties en gemeenten in de MRA. Uit de benchmarkanalyse bleek dat investeren in inzicht en kennisuitwisseling op regionaal niveau een belangrijke impuls kan geven aan het opschalen en versnellen van de verduurzaming van de cultuursector. Door van andere culturele instellingen en experts op het gebied van verduurzaming te leren, hoeft niet telkens het wiel opnieuw te worden uitgevonden. Afhankelijk van de gebruiksfunctie staan culturele gebouwen vaak voor dezelfde verduurzamingsopgave of is een vergelijkbare aanpak mogelijk. Daarom is er in samenwerking met de provincie Noord-Holland en de Groene Grachten (adviesorganisatie voor verduurzaming monumentale en culturele panden) een plan van aanpak gemaakt voor een digitaal kennisplatform over verduurzaming van podia (theaters, pop- en concertpodia) en musea, een zogenaemde Groene Menukaart voor de culturele sector.

De Groene Menukaart is een al eerder ontwikkeld kennis- en inspiratieplatform voor het verduurzamen van bijzondere panden, zoals kerkgebouwen, molens, forten, historische woningen (monumenten)² en binnenkort dus ook voor musea en podia. Voor al deze soorten gebouwen is een andere verduurzamingsopgave (afhankelijk van functionaliteit en bouwtype), aanpak en vaak ook wet- en regelgeving van toepassing. Met behulp van de website kunnen culturele organisaties zich een beeld vormen van en handvatten krijgen bij wat er komt kijken om hun (gehuurde) pand te verduurzamen. De menukaart somt overzichtelijk op welke maatregelen er voor fysieke verduurzaming voor elk type gebouw genomen kunnen worden, van spouw-

muurisolatie en ledverlichting tot vergroening van daken. Bovendien is inzichtelijk welke regelgeving en eisen de diverse gemeenten hierover voeren. Door bijvoorbeeld energieverbruik en oppervlakte in te voeren in de rekentool komen de besparingsmogelijkheden naar voren. Daarnaast wordt er een overzicht gegeven van gemeentelijke, provinciale en nationale financieringsmogelijkheden: van landelijke fondsen voor het verduurzamen van een monument tot provinciale subsidies en leningen voor zowel (particuliere) pandeigenaren als huurders.

Om de online tool zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de behoeftes van culturele organisaties hebben onder andere NEMO Amsterdam, Stadsschouwburg & Philharmonie Haarlem, Museum Singer Laren, Melkweg Amsterdam en Teylers Museum Haarlem bijgedragen aan de ontwikkeling van het platform. Sommige van deze organisaties hadden al veel ervaring met verduurzaming, andere stonden nog aan het begin van het verduurzamingsproces.

Op 10 juni jongstleden werden twee menukaarten gepresenteerd, één voor musea en één voor podia. De menukaarten zijn gemaakt op basis van informatie van de MRA-gemeenten maar zijn ook ter inspiratie landelijk inzetbaar voor culturele instellingen. Elke menukaart wordt zo gebouwd dat deze in de toekomst ook als basis kan dienen voor meer typen culturele gebouwen, bijvoorbeeld bibliotheken. Met het platform en de rekentool wordt het voor eigenaren en gebruikers van culturele gebouwen een stuk eenvoudiger om een plan te maken voor de verduurzaming. •

Literatuur

Wergroep Cultuurimpuls Metropoolregio Amsterdam (2018) *Meer dan de delen: programma kunst, cultuur en erfgoed MRA 2019-2024*. Amsterdam: Metropoolregio Amsterdam.

Noten

- 1 De Metropoolregio Amsterdam is het samenwerkingsverband van de provincies Noord-Holland en Flevoland, 32 gemeenten en de Vervoerregio Amsterdam.
- 2 Zie www.degroenemenukaart.nl.

Carin Roest (links) is beleidsadviseur Erfgoed en Cultuur Gemeente Haarlem, **Marjo Schlaman** (rechts) is beleidsadviseur Erfgoed en Cultuur Provincie Noord-Holland, namens de Wergroep Duurzaamheid & Cultuur van het MRA Programma Kunst, Cultuur en Erfgoed